

REVOLUCIONARNI NAČRTI

Leta 1980 dnevno okrog 10.000 obrokov hrane iz novega obrata Kolinske na Šmartinski cesti

Interdisciplinarna raziskovalno-aplikativna naloga o organiziranju družbene prehrane v SR Sloveniji je dobila podporo in priporočila republiškega sekretariata za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano industrijo, gospodarske zbornice SRS, zveze sindikatov SRS, družbenopolitičnih skupnosti in organizacij. O stanju in perspektivah razvoja družbene prehrane v Ljubljani je razpravljala tudi izvršni svet mestne skupščine in podpril prizadevanja HP Kolinske za gradnjo centralnega obrata za izdelavo pripravljene in polpripravljene hrane v Ljubljani. Priporočil je vsem nosilcem družbene prehrane in drugim dejavnikom (gospodarstvu, samoupravnim interesnim skupnostim, občinskimi skupščinam), da pri nadaljnjem razvoju te dejavnosti, zlasti pa pri investicijah v nove zmogljivosti upoštevajo in podpirajo programski koncept industrijsko pripravljene hrane, ki bo kmalu predložen od SOZD HP raziskovalni skupnosti. V začetku leta 1980 naj bi centralni obrat družbene prehrane že začel redno delovati. Deloval naj bi pod imenom DO Tovarna pripravljene in polpripravljene hrane v gradnji s statusom organizacije posebnega družbenega pomena, nosilka investicije pa je HP Kolinska.

Rezultat omenjene naloge naj bi bil predlog o kar najboljši oskrbi s hrano ljubljanskih potrošnikov v VVZ, osnovnih šolah, dijaških in študentskih domovih, ostarelih v domovih in zunaj njih, delavcev v TOZD in občanov v soseskah. Naloga naj bi upoštevala specifičnost potreb vsake posamezne vrste zgoraj omenjenih potrošnikov, fiziološko zdravstvene zahteve, dosedanje prehranske navade potrošnikov, naj-sodobnejše tehnološke dosežke o pripravi in distribuciji hrane ter najugodnejše ekonomske možnosti.

Za naše bralce povzemamo nekaj pomembnejših podrobnosti iz izjav predsednika poslovnega sveta SOZD HP Poldeta Mačka, direktorja HP Kolinske Jožeta Počivavška in dipl. ek. Igorja Bavčarja.

Zagotavljanje vseh zahtev iz zgoraj navedenega je možno le z veliko serijsko pripravo hrane na enem mestu ter z distribucijo na delilna mesta — releejne kuhinje. Tako priprava hrane vključuje tehnologijo kuhanja, pečenja, sestavljanja, porcioniranja in embalaranja obrokov. Pripravljena hrana mora biti kulinarično in tehnološko obdelana za takojšnje uporabo, polpripravljena hrana pa obdelana do maksimalne dopustne stopnje, ki zahteva dodelavo na mestu potrošnje.

Velika serijska priprava hrane je v svetu organizirana na različne načine, najodbolnejše oblike pa so: za ožja območja oskrba s toplimi obroki, za ožja in širša območja pa z ohlajeno in z globoko zamrznjeno hrano; eno osebo v nepovratni embalaži in za več oseb v povratni ali nepovratni embalaži.

Centralni obrat naj bi torej zagotavljal:

- tople in mrzle obroke pripravljenih jedi — popolna kosila — za potrošnike, ki nimajo organizirane družbene prehrane,
- polpripravljene jedi — panirane zrezke, cmoke ipd. — za potrošnike družbene prehrane s svojimi kuhinjami ter
- oskrbo z drugimi industrijsko pripravljenimi živili — jogurt, sladole, kruh, napitki itn.

vora prišlo do samoupravnega sporazuma o ustanovitvi SIS za preskrbo Ljubljane, v okviru novega obrata pa do poslovne skupnosti. Z možnimi soudeleženci se HP Kolinska že dogovarja.

Za druga območja Slovenije bi naj bili nosilci akcije seveda drugi.

Kaj bomo s tem dosegli?

Rešen bo problem družbene prehrane vseh vrst potrošnikov. Zadovoljene bodo biološke, higienske in druge vrednosti — ne nazadnje tudi ekonomska tako pri gradnji obrata, kot pri režiji. Večja bo strokovnost — ob manjši potrebi strokovnjakov. Večja bo reprodukcijska povezanost med pridelovalci in potrošniki hrane. Večje bodo možnosti za iskanje novih proizvodov že pri sedanjih prehranih industriji v Sloveniji in zunaj nje. Bolj usklajen bo lahko nadaljnji razvoj te industrije. In tako naprej.

Novosti, novosti!

Da, kar revolucionarne novosti. Še včeraj smo šli za družbeno prehrano menzo kot edino možnost po sorazmerno nizki ceni pojesti nekaj toplega. Že danes nam ostaja vedno manj časa za opravljanje, brez katerih si nismo mogli predstavljati družinskega življenja. Če sta zaposlena oba starša, je kuha čedalje bolj odvečna

in čas kosila se odmika proti večeru. Jutri bo še celodnevna šola za naše otroke k temu tudi prispevala svoje. Ta družbeni pojav je torej treba primerno obravnavati in rešiti kot del razvoja vse naše družbe.

Majhnost in razdrobljenost družbene prehrane danes zahtevata, da pogledamo kakovost in stroške zanjo v vsej družbeni širini. Kot povsod drugod, je tudi pri prehrani na dlani, da večja količina zmanjšuje stroške na enoto proizvoda. Le tako bomo jutri — da, leto 1980 je tako rekoč jutri — že lahko v Ljubljani poskusili prve obroke pripravljene hrane iz centralnega obrata HP Kolinske. In najbrž ni prezgodaj reči, da bomo kmalu nato slišali o podobnih obratih v Mariboru, Celju, Kranju, ob naši obali... Več deset tisoč dnevni obroki iz vsakega takega centra, več sto jedilnikov zanje, upoštevane vse zdravstvene, higienske, kalorične in druge zahteve, vse to bo namenjeno delovnemu človeku, da bo tako pri svojem delu kot doma razbremenjen skrbi za osnovno prehrano in se lahko še bolj posveča drugim področjem, kjer bo lahko več prispeval družbi in sebi. To pa je res revolucionarni poseg celo v naš vsakdanji ritem. Najbrž v prihodnosti ne edini, a toliko pomemben, da se velja aktivno vključiti v njegovo reševanje.

ZAPISAL AM

Vso pozornost izvozu

Značilnost gospodarstva naše občine temelji na predelovalni industriji. Prevladujejo kovinska, kemična in živilska predelovalna industrija ter predelava in proizvodnja papirja. Predelovalna industrija uvaža več kot 60 % potrebnih surovin, kar je glavni vzrok negativne zunanjetrgovinske menjave; razmerje izvoz-uvoz je bilo do 1976. leta 1:2,5. Skoraj v celoti so na uvoz surovin vezani Yulon, Velana, Teol, INDOV in Saturnus, saj uvažajo od 70 do 80 % surovin, Papirnica Vevče in Kemična tovarna Moste pa okoli 50 %.

Tudi v izvozu ima največji delež industrija, in sicer 70 %. V izvozno dejavnost se vključuje štirinajst organizacij združenega dela. Največji izvoznik je Papirnica Vevče, ki od celotnega izvoza industrije izvaža okoli 28 %. Drugi največji izvoznik je Saturnus (20 %), izvozniki Velana, Mesna industrija Zalog, Totra, Kemična tovarna Moste in Kolinska pa so udeleženi v celotnem izvozu industrije s 7 do 10-odstotnim deležem.

Druge dejavnosti — promet, trgovina in gradbeništvo — so v celotnem izvozu udeležene s 30-odstotnim deležem. S področja gradbeništva je največji

izvoznik Gradis, v prometu ima največjo zunanjetrgovinsko menjavo Sap.

Pretežni del izvoza (80—90 %) je usmerjen na zahodno tržišče, vendar nekatere organizacije združenega dela že usmerjajo prodajo na vzhodno tržišče in v nerazvite dežele. Na vzhod izvažajo Totra, delno Saturnus in Kolinska, v dežele v razvoju pa izvažata Velana in Papirnica Vevče.

V srednjeročnem družbenem načrtu občine smo do leta 1980 načrtovali porast izvoza na 33 milijonov USA dolarjev in porast uvoza na 50 milijonov USA dolarjev. V petih letih bi morala pozitivna gibanja v zunanjetrgovinski menjavi izboljšati razmerje izvoz — uvoz z 1:2,5 na 1:1,5. V letih 1975 in 1976 smo v izvozni dejavnosti zabeležili ugodne rezultate in so bile načrtovane stopnje izvoza dosežene.

V letu 1977 je izvoz stagniral. Totra je realizirala samo 50 % predvidenega izvoza zaradi zakasnelega podpisa pogodbe s SZ. Tudi Velana je zaradi politične situacije na Bližnjem vzhodu izvozila samo 40 % predvidene količine, Papirnica Vevče pa je zaradi nekonkurenčnih cen svojih izdelkov realizirala samo približno 50 % predvidenega izvoza. Stagniranje izvoza in skoraj 30-odstotno povečanje uvoza v letu 1977 je povzročilo poslabšanje razmerja izvoz — uvoz na 3:1. Izvoz je stagniral zaradi nekonkurenčnih cen naših izdelkov na zunanjem trgu in zato organizacije združenega dela večkrat izvažajo samo toliko, kolikor jim je potrebno deviz za uvoz surovin.

Organizacije združenega dela načrtujejo za leto 1978 porast izvoza s 350 milijonov din na 600 milijonov din (za 70 %), kar naj bi nadomestilo

izpad izvoza v letu 1977, vendar za tako velik porast izvoza najbrž ni realnih osnov.

HELENA GASPERŠIČ

IZ GLASIL OZD

Glasila OZD so namenjena delavcem in ne nekakšnim »višjim strukturam«

S sprejetjem nove ustave, zakona o združenem delu in s sklep 10. kongresa Zveze komunistov ter 7. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije so bile dane tako politične kot zakonske možnosti za nadaljnji vsestranski razvoj sistema obveščanja v združenem delu, v njegovem okviru tudi tovarniškega tiska.

Ni razlogov, da ne bi bili zadovoljni z dosedanjim razvojem glasil v organizacijah združenega dela; že samo, če pogledamo, od kje smo krenili pred 30 leti. Nekaj pa je tudi razlogov za nezadovoljstvo, zlasti ko vemo, kam smo se namenili. Kajti ob velikih uspehih, ki jih seveda ne moremo prezreti, danes približno poldrugi milijon delavcev še ne prejema svojih glasil, kar seveda ni ugoden podatek, če vemo, da več kot tretjina vseh zaposlenih ne prebere ne tega ne onega časnika, razen tovarniškega glasila.

Precej je še glasil, ki jih še pestijo otroške bolezni tovarniškega tiska: suhoparno pisanje, prepisovanje gradiva in nerazumljivi poročili: »... Ni vseeno,« je dejal tovariš Tito v enem od pogovorov o novinarstvu, »kako je napisana kakšna stvar. Ni dovolj pisati o nečem veliko, pri tem pa izgubiti merila o zanimivosti stvari, o kateri pišemo. Zato si priza-

devajte pridobiti dober stil pisanja. Besedčenja ne trpin, še zlasti, ko nekdo naniza vrsto fraz, in to kljub temu, da je mogoče nekdo misel povedati preprosto. Pri tem često uporabljamo tuje

NAŠE DELO

za pojme, za katere imamo lepe in ustrezne domače besede in izraze.

Pisati morate jasno, preprosto in resnično.

Danes še nismo obračunali s prakso manipuliranja z informacijami — z izbiranjem tistih, ki jih delavci lahko zvedo, in s prikrievanjem tistih, za katere naš delavci ne bi vedeli. To svojevrstno cenzuro opravičujejo z »višjimi interesi« ali s poslovno skrivnostjo. Precej je še glasil, ki so še danes pod neposrednim ali pri-

kritim nadzorstvom vodilnih in poslovnih organov in zato v družbeno zavest široko prodorlo spoznanje, da si ne moremo zamisljati upravljanja, sprejemanja in nadzorovanja izvajanja samoupravnih sklepov brez udeležbe delavcev. Delavec ne želi biti obveščen samo o nečem, kar se je zgodilo, ampak predvsem o prihodnjih ukrepih, da bo lahko tako ali drugače vplival na sprejemanje pomembnih odločitev.

Prav zato delavci gradijo boljši sistem obveščanja, zlasti v združenem delu. Zato je razumljivo, da od glasil v združenem delu zahtevamo, da bodo sledila nalogam, ki jih od njih terjata družba in delavski razred.

Delavec ve, kakšno informacijo si želi in kakšne ne, hoče biti vsestransko, pravočasno in resnično obveščen o vsem, kar se dogaja v naši družbi, o vsem, kar je pomembno za njegovo življenje in delo.

Uresničevanje družbene samozaščite

Delovni ljudje uresničujejo družbeno samozaščito kot svojo pravico in dolžnost s tem, da varujejo pridobitve NOB, neodvisnost in nedotakljivost države, oblast delovnega ljudstva, bratstvo in enotnost ter enakopravnost narodov in narodnosti v Jugoslaviji. Seznanjajo se z vsebino in metodami sovražnega delovanja in izvajajo ukrepe v sistemu družbene samozaščite kot najširšem temelju varnosti države.

To je nekaj zakonskih določil. Kako je videti izvajanje družbene samozaščite v naši delovni organizaciji?

Ugotavljamo, da smo že dokaj napredovali, čeprav lahko rečemo, da so tudi v naši delovni organizaciji posamezni člani še pasivni. Marsikaj slišijo ter vidijo, vendar ostanejo pri tem tito z izgovorom, češ kaj me briga, če ravno nas zakon in samoupravljajša zavest na to zavezuje.

Navajamo primer izvajanja zakona o družbeni samozaščiti in izkazano budnost: Primer samoupravno angažiranega ravnarja.

Bilo je meseca oktobra. Na kontejnerski terminal je prišel z vozilom avstrijski državljani, po poreklu doma iz Vinkovcev, ki je

launa skladišča

emigriral v Avstrijo. Ker ni takoj dobil carinske deklaracije, da bi odšel v Avstrijo, je začel pred našim vratarjem in čuvajem Miletom Topičem v nemščini preklinjati z grobimi psovskami žaliti našega predsednika tovariša Tita in Slovence. Ker je ta avstrijski državljani mislil, da tovariš Topič

ne zna nemško, je začel še ostreje kritizirati našo ureditev. No, tovariš Mile ga je dobro razumel in takoj je kot občan in čuvaj obvestil referenta za družbeno samozaščito in varnost v DO, ko je takoj ukrepal ter skupaj s sektorskim miličnikom Branetom Trmničem prijel avstrijskega državljana. Ta je bil nato po nalogu preiskovalnega sodišča v Ljubljani dan v pripor in bil primerno kaznovan.

To pomeni, da je naša delovna organizacija v specifičnem položaju nasproti drugim delovnim organizacijam ter da bi bilo potrebno čim več Topičev, s katerimi bi lahko odkrili še več storilcev kaznivih dejanj ter nasproti našim delavcem, s katerimi bi lahko odkrili slehernega občana, da varuje družbeno premoženje ter naš ustavni red.

JANKO KUNEJ

Aktiv novinarjev v OZD

Dogovor glede rednejšega obiska sej nekaterih članov je zalegel. Če trte seje — bila je v Saturnusovi TOZD Avtooprema — so se udeležili skoraj vsi. Se vedno pa se doslej ni nikdar odzval SAP, medtem ko novinarji Gradisa, Indosa, Javnih skladišč, HP Kolinske in Saturnusa že tvorijo odlično jedro aktiva.

Povabljena sekretarja občinskega sindikalnega sveta Rezka Svetek je seznanila člane s podrobnostmi in predvillnih pripravah in s predkongresnimi aktivnostmi ter oboje povežala z vlogo sredstev obveščanja v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Navzoče je obvestila tudi o občinskih zborih OO sindikata v delovnih organizacijah. Sprejela je iniciativno aktiva, da bo odsej občinski sindikalni svet obveščal novinarje v OZD o pomembnejših sejah in jim pošiljal pomembnejša gradiva.

Radomir Krnjaić je predstavil krajevno skupnost Zelena jama z njenimi začetnimi in perspektivami. Domiselno ga je povabil na sejo aktivna novinar gostitelja in delovni predsednik 4. seje Janez Grčar, ki je obširno seznanil navzoče z zelo razvejanimi sredstvi in načini obveščanja v DO Saturnus s poudarkom na dislociranih obratih. To vsakokratno seznanjanje s položajem v DO — gostitelji je dragocen prispevek h krepitvi in razvoju informatike tako v posameznih DO kot v občini nasploh. Lansoletni decembrski tridnevni seminar na Bledu je v to že trdno usmeril področje novinarskega delovanja.

PRVE GARAZE

Dvonedstropno garažno poslopje ob Parmski ulici s 160 prostori je zgrajeno do faze, ko se lahko zaprosi za tehnični prevzem. Treba pa bo še dokončati zunanjo ureditev. Investitor zagotavlja, da se bodo vsaj na pomlad lahko vrste jeklenih končev na prostem že umaknile v varnejše zavetje ter dale prostor drugim, tudi štirikolesnim obiskovalcem Štepanjskega naselja. (Foto: Hvastija, tekst: AM)